

KONKURENTSIAMET

Sotsiaalministeerium
Suur-Ameerika 1
Tallinn

Teie: 26.08.2026 nr 1.2-2/77-1

Meie: 10.09.2026 nr 1-7/2026/26-103-2

Kiri edastatud digitaalselt aadressil: INFO@SM.EE

**Ravikindlustuse seaduse ja teiste seaduste
muutmise seaduse eelnõu
(abivahendite ja meditsiiniseadmete reform)**

Austatud minister

Konkurentsiamet on tutvunud ravikindlustuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga eelkõige RaKS §-s 48² kavandatud hinnakokkulepete ning RaKS § 49 lõikes 4 sätestatud maksimaalse jaehinna osas.

Amet märgib, et käesolev arvamus on eelnõu kooskõlastamise raames antav üldine ja riskipõhine hinnang. Arvamuse esitamiseks antud piiratud aja jooksul pole võimalik analüüsida ammendavalt kõiki asjaomaseid tooteturge, turuosaliste positsioone, tarneahelaid ega hinnakokkulepete võimalikke rakendusolukordi. Hinnakokkulepete tegelik konkurentsimoju sõltub nende konkreetsest sisust ja rakendamise asjaoludest. Seetõttu ei kujuta käesolev arvamus endast tulevaste kokkulepete eelnevat heakskiitu ega välista nende juhtumipõhist hindamist konkurentsiseaduse § 4 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 alusel.

Konkurentsioiguses on keelatud ettevõtjatevahelised kokkulepped, mille eesmärk või tagajärg on konkurentsi kahjustamine. Konkureerivate ettevõtjate vahel on eelkõige problemaatiline müügi- või ostuhindade ning muude hinnatingimuste kooskõlastamine. Turustusahela eri tasanditel võib konkurentsiprobleem tekkida edasimüügihinna säilitamise ehk RPM-i (*resale price maintenance*) korral, kui tarnija piirab edasimüüja võimalust määrata iseseisvalt edasimüügihind, kehtestades fikseeritud või minimaalse hinna või saavutades sama tulemuse surve või majanduslike stiimulitega.

Maksimaalse edasimüügihinna kehtestamine pole seevastu üldjuhul keelatud, kui edasimüüjale jääb tegelik võimalus müüa sellest madalama hinnaga ning maksimumhind ei muutu praktikas fikseeritud või minimaalseks hinnaks.

RaKS § 49 lõige 4

RaKS § 49 lõikes 4 sätestatud hinnalagi tuleneb seadusest ja rakendub üksnes Tervisekassa soodustusega tehingutele. Sätte kohaselt ei tohi müüja või üürileandja, sealhulgas apteegi rakendatav jaehind ületada hinnakokkuleppehinda. Samas ei keelata hinnakokkuleppehinnast madalama jaehinna rakendamist.

Seetõttu ei kujuta kavandatud maksimaalne jaehind endast iseenesest konkurentsioigusega keelatud RPM-i ega konkurentidevahelist hinnakokkulepet. Samuti on hinnalae eesmärk kaitsta patsiendi omaosalust ja tagada avalike vahendite eesmärgipärane kasutamine põhimõtteliselt põhjendatud.

Hinnalae võimalikku praktilist mõju tuleb siiski eristada selle konkurentsioiguslikust lubatavusest. Kui hinnakokkuleppehind ei võimalda osal sõltumatutest müüjatest katta põhjendatud turustamis-, väljastamis- või nõustamiskulusid, võib osa ettevõtjaid tootest loobuda. See võib vähendada müüjate arvu, tootevalikut või regionaalset kättesaadavust. Tegemist pole iseenesest keelatud kokkuleppega, vaid regulatsiooni võimaliku konkurentsi- ja kättesaadavusmõjuga, mida tuleks mõjuanalüüsis hinnata ja pärast regulatsiooni jõustumist jälgida. Samuti tuleks mõjuanalüüsis arvestada võimalusega, et seadusest tulenev maksimaalne jaehind kujuneb praktikas turuosaliste jaoks vaikimisi rakendatavaks hinnatasemeks. Kui formaalselt sõltumatud müüjad, sealhulgas apteegid, rakendavad sama toote puhul süsteemselt sama hinnataset, ei saa sellest üksi teha lõplikku järeldust konkurentsioiguse rikkumise kohta. Küll aga võib selline hinnakäitumine anda põhjuse hinnata, kas hinnataseme ühtlustumise taga on hinnalagi, tarneahela ärimudel, majanduslik sõltuvus, konkurentidevaheline koordineerimine või muud asjaolud, mis piiravad müüjate tegelikku hinnakujunduslikku iseseisvust.

RaKS § 48²

Ka RaKS §-s 48² kavandatud hinnakokkuleppe mehhanism ei viita iseenesest sellele, et konkureerivad tootjad või levitajad lepiksid omavahel hinnas kokku. Samuti ei nähtu eelnõust, et ühe tootja või levitajaga sõlmitav hinnakokkulepe välistaks teiste alternatiivsete toodete kandmise meditsiiniseadmete loetellu ja nende hüvitamise. Hinnakokkuleppe võib sõlmida konkreetse meditsiiniseadme suhtes tootja, tema volitatud esindaja, levitaja või importijaga.

Seletuskirjas tuleks siiski täpsemalt kirjeldada hinnakujunduse loogikat mitme alternatiivse toote korral. Üheselt peab olema arusaadav:

- kuidas kujunevad eri toodete kokkuleppehinnad;
- milliste tunnuste alusel paigutatakse tooted samasse piirhinnarühma;
- milline on odavuselt teise võrreldava toote kokkuleppehinna alusel arvutatava piirhinna roll;
- kuidas eristuvad piirhind ja konkreetse toote maksimaalne jaehind;
- kuidas säilib patsiendi võimalus valida erineva hinna ja omadustega toodete vahel.

Eelnõu kohaselt võib piirhinnarühmas olla erineva kokkuleppehinnaga tooteid ning piirhind määrab Tervisekassa hüvitise arvutamise aluse, mitte kõigi piirhinnarühma kuuluvate toodete ühtse müügihinna.

Eraldi vajab täpsustamist olukord, kus täpselt sama toodet turustab mitu sõltumatut levitajat, kuid toote kohta kehtib üks hinnakokkulepe ühe ettevõtjaga. Ministeeriumi vastuse järgi kehtib iga toote kohta üks hinnakokkulepe ühe tootja, volitatud esindaja, levitaja või importijaga. Vastus ei selgita aga täielikult, milliste kriteeriumide alusel kokkuleppepool valitakse ega kuidas ühe ettevõtjaga kokku lepitud hinnalagi mõjutab teisi sama toodet turustavaid ettevõtjaid.

Konkurentsioiguslik risk tekiks eelkõige siis, kui konkureerivad tootjad või levitajad peaksid

hinnakokkuleppe sõlmimiseks omavahel koordineerima:

- hindu või kavandatavaid hinnamuudatusi;
- kulusid ja marginaale;
- Tervisekassale esitatavaid pakkumisi;
- seda, milline ettevõtja astub Tervisekassaga läbirääkimistesse;
- muid konkurentsitundlikke äritingimusi.

Sellist koordineerimist tuleb vältida. Kui sama toodet pakub mitu sõltumatut ettevõtjat, peaks Tervisekassa koguma nende võimaliku sisendi eraldi ja konfidentsiaalselt ega tohiks nõuda ühise hinna, kulumudeli või läbirääkimispositsiooni kujundamist.

Ühe ettevõtjaga sõlmitud hinnakokkulepe ei tohiks anda sellele ettevõtjale ainuõigust toodet turustada ega võimaldada tal kujundada teiste müüjate suhtes kohalduvat hinnataset viisil, mis põhjendamatult piirab nende turulepääsu. Seletuskirjas tuleks seetõttu täpsustada hinnakokkuleppepoole valimise objektiivseid, läbipaistvaid ja mittediskrimineerivaid kriteeriume ning selgitada, kuidas võetakse hinnakokkuleppehinna kujundamisel arvesse tavapärase tarneahela põhjendatud kulusid.

Samuti tuleks enne toote hinnakokkuleppe mittesaavutamise tõttu loetelust väljaarvamist hinnata, kas mõni teine tarnija on valmis toodet sobivatel tingimustel pakkuma ning milline oleks väljaarvamise mõju konkurentsile, tootevalikule ja patsientide varustuskindlusele.

Kokkuvõte

Eraldi konkurentsimõjuna võib hinnakokkuleppehinna tase mõjutada müüjate turulepääsu, tootevalikut ja regionaalset kättesaadavust, kui see ei võimalda osal turuosalistel katta põhjendatud turustamis- ja teeninduskulusid. See ei tähenda iseenesest keelatud kokkulepet, kuid mõju tuleks regulatsiooni rakendamisel jälgida.

Eelnõu põhjal ei nähtu hinnakokkuleppe mehhanismis ega maksimaalse jaehinna kehtestamises iseenesest ilmset vastuolu konkurentsioiguse keelatud kokkulepete regulatsiooniga. Nende konkurentsioiguslik mõju sõltub siiski konkreetsetest rakendustingimustest ja turuolukorrast ning võib vajaduse korral eeldada juhtumipõhist hindamist.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Sven Pääsukene
teenistuse juht

Sven Pääsukene
6672440
sven.paasukene@konkurentsiamet.ee